

Lutki

**ZA KUBŁARKI
A KUBŁARJOW**

1 2020

Didaktiske doporučenje ke knižce „Moje najlubše pěstowarske stawiznički“

Knižka powěda na zabawne wašnje, što so wšitko w pěstowarni stawa.
Tu někotre pokiwy, kak hodži so z knižku w pěstowarni dźělać:

Kubłarka:

1. stawiznički čitać abo powědać, z mimiku a gestiku dźělać a tak swójke začuća pokazać
2. zdobom dźěcom knižku (wobrazy) pokazać a so prašeć, što widža, a je powědać dać
3. za barbami so prašeć a je mjenować dać (barby so zwučuja a skruća)
4. matematiku nałožować, na př. ličić dać,
 - kelko dźěci
 - kelko šalkow
 - kelko swěčkow
 - kelko hrajkow
 - kelko knižkow
 - kelko tobołkow atd. na wobrazu je
5. dźěci molować, paslič abo plastilinu mjasć dać
příkladaj:
 - stawiznička „Zmiječki w pěstowarni“ – latarnički k swjatemu Měrcínej
 - stawiznička „Přećelow měć je rjenje“ – příležitostne molowanki, na př. lětni swjedžení, nałožki, počasy atd.
6. z dźěćimi spěwčki, basnje atd. wupytać, kotrež so k tematicke knižki hodža
příklady:
 - stawiznička „Luiza ma narodniny“
 - spěw „Štóz je rady wjesoły“ (z „Što radosć rjeńšu dawa“, str. 119)

Moje najlubše pěstowarske stawiznički

awtorka: Christa Kempter
ilustrowała: Sigrid Leberer
z němčiny přeložiła: Jadwiga Wejšina

8,90 €, Ludowe nakładnistwo Domowina

Bohaće ilustrowana knižka wopřija dwanaće
krótkich stawizničkow za dźěći wot dweju lět,
kotrež póridu bórže do pěstowarnje abo hižo
do njeje chodža.

- stawiznička „**W lěsu chowaja so zajimawostki**“
 - spěw „Džensa džemy do lěsa“ (z „Mjetelčka“, str. 5)
 - stawiznička „**Džensa je swjateho Mikławša**“
 - spěw „Na dnju swjateho Mikławša“ (z „Kikerahi, biło je tři!“, str. 115)
7. krótké pohibowanske hry sej wumyslić a nazwučować
- stawiznička „**Holčki móža tež ryčerki być**“
8. instrumenty zasadzić

Dźěći:

1. nawuknu kedźbliwje słušać
2. jich słowoskład so rozšěrja
3. jasne wurjekowanje a posłowna řeč so zwučujetej
4. jich začuća so budža – spytaja swójske mysle zwuraznjeć
5. literarne zrozumjenje a wjeselo nad knižkami so budžitej
6. žedža so za socialnym kontaktom a nawjazaja přečelstwa (ty sy mój přečel abo moja přečelka)

Jadwiga Wejšina

Kuntworka Kornelija

staroba: wot 3 lět

džěci sedža w kole

**namjet: kuntworku wutřihać
a na kiješk zležić**

tekst	pokiwy
Kuntworka Kornelija bydli při haće blisko pěstowarnje.	
Wona je małe zwěrjatko, kotrež rady ludźi mjerza.	<i>kuntworka leći a „katnje“ někotre džěci</i>
Kuntworka Kornelija přewšo rady džěci kaća, dokelž jej krej džěci taaak jara stodži.	<i>sej brjuch majkać</i>
Wona je mała, mačka, haj, mólička.	<i>gestisce pokazać; při tym wotstawk mjez palcom a pokazowakom kusk po kusk pomjeńšić</i>
Tak ju nchtó njewidzi. Ale słyšeć wona přeco je: „zzz“.	<i>wšitke džěci zynča wysoko: „ZZZ ..., zzz ..., zzz ...“</i>
Sće ju słyšeli? Hdže kuntworka je?	
* Hladamy horje – widźiće ju?	<i>hladaja horje – wołaja: „Ně!“</i>
Hladamy dele – widźiće ju?	<i>hladaja dele – wołaja: „Ně!“</i>
Hladamy nalěwo – widźiće ju?	<i>hladaja nalěwo – wołaja: „Ně!“</i>
Hladamy naprawo – widźiće ju?	<i>hladaja naprawo – wołaja: „Ně!“</i>
Kedžbu, wona je za nami!	<i>hladaja za sobu</i>

Ně, kuntworka Kornelija njeje widžeć ...	<i>jedne džěćo ze skupiny wuzwolic</i>
Kuntworka Kornelija <dzěćo 1> lěta zynčo po našej stwě a pyta za džěsćom ze słódkej kreju. A hdyž wona k <dzěsću 2> přileći, słyšimy ju rjec:	<i>džěćo lěta w kole a při tym zynči</i>
„Mmmmh, słódka twoja krej mi je, do zadka twojoh kałnu će! Piks!“	<i>džěćo same rěči (kubłarka pomha) abo wšitcy rěča zhromadnje džěćo kedźbliwje z porsćikom naboku do zadka štapi</i>
Na to zawoła kałnjene džěćo:	
„Tajka lóza kuntworka, wona je mje kałnyła! Krej mi wucyła je, nětko tule swjerbi mje!“	<i>wotpowědnje rěčnym zamóžnosćam rěči džěćo same abo z kubłarku so hněwać: dumpać, mjezwočo sćahnyć so při zadku drapać</i>

wotpředka:

Sće kuntworku Korneliju słyšeli?

Hdže je?: (dale wot *)

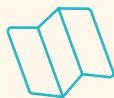

Stawizna móže so tak dołho hrać, kaž džěćom wjeselo wobradža.

„Kałnjene“ džěćo smě přichodna kuntworka być. Dalše džěle čěła móža być: noha, ruka, hłowa, šija, ... Kónc je wariabelny:

W sportowni móhli džěći imaginarnu kuntworku po rumnosći honić. Kubłarka ma jenož rjec: „Ja ju widžu, tamle leći!“ – a hižo spytaja kuntworku dosahnyć. W stólcowym kole woła kubłarka: „Čak! Ja ju mam! Nětko je pimpus!“

po: Metzger, Petra. 2018. Lustige Mitmachgeschichten für die Kita. Herder Verlag GmbH. Freiburg im Breisgau. str. 30–31.

Dalekubłanska wuprawa serbskich kubłarkow do Delnjeje Łužicy

Na jubilejnym dalekubłanju k 20 lětam imersiwneho serbskorěčneho kubłanja w pěstowarnjach Ioni w juniju wuprjichu serbscy kubłarjo a serbske kubłarki próstwu, sej raz něhdže zhromadnje wulećeć. Tak bychu měli wjace časa so mjez sobu zeznać, hač je to hewak na dwuhodžinskih dalekubłanjach móžne. Z fachoweje wuměny mjez kubłarkami a kubłarjami, kiž pod najwšelakorišimi wuměnjemi po modelu Witaj džěłaja, móža wšityc čerpac – nazhonić runje tak kaž nowačcy w swojim powołanju, kubłanišća w žrje serbskorěčneho sydlenskeho ruma runje tak kaž na jeho kromach. Tuž přeprośy Rěčny centrum WITAJ přeni króć kubłarki a kubłarjow wšitkich serbsce džěłacych kubłanišćow Hornjeje Łužicy sobotu, 7. septembra 2019, na cyłodnjowsku dalekubłansku wuprawu. Dokelž bě so w zašłosći w fachowych rozmołwach přeco zaso prašenje za kompatibelnosću wotewrjenych pedagogiskich konceptow z modelom Witaj tematizowało, bě hłowny cil pěstowarnja „Sonnenkäfer“ we Wětošowje w Delnjeje Łužicy. Runje tam maja situaciju, kotraž wubudža prašenja: Kak wobchadźec z imersiwnym serbskorěčnym kubłanjom, hdyž njedžěta cyłe kubłanišćo – cyły kubłarski team – serbsce, ale jenož jednotliwe kubłarki? Wo tym wědžeštej we

Wětošowskej pěstowarni najlěpje dvě kubłarce powědać: Britt Hegewaldowa a Sandrina Biederowa. Wonej stej sej w rěčnych kursach serbsčinu přiswojiłoj a ju nětko jimaj dowěrjenym džěćom dalek posrědkujetej. Zo so wědomje za to serbske jenož na wěstu horstku džěći njewobmjezuje, ale na cyłe kubłanišćo wuprudža, wo tym swědčachu mjez druhim wułožowanja wjednicy Heidrun Schramm. Wona rysowaše tež wuwice kubłanišća w tutym prašenju – wuwice, kotrež žadaše sej sčasami spore džěto, wutrajnosć a wjele přeswědčowanja.

Angažowanosć Wětošowskich kubłarkow za serbsku rěč a kulturu wotbłyšćuje so tež w džěławosći towarstwa „Tyca“ (hornjoserbsce: tučel). Wone zjednoća Wětošowske a Radušanske kubłarki pěstowarjow a horta kaž tež wučerki zakładneje šule. Jich předsydka Anke Gräfe rozprawješe hóstnej skupinje, kak zmóžnjeja so přez zwjazanosć pedagogow w towarstwie zhromadne aktiwity za džěći w starobje wot třoch lět hač do šesteho lětnika. K tomu słuša na přikład pěstowanje serbskich nałožkow abo rěčne dalekubłanje za pedagogow. Tež wo swojim serbskorěčnym kubłarskim džěle w horće „Hort der Möglichkeiten – hort móžnosćow“ Anke Gräfe rozprawješe.

Ke kóncej wopyta móžachu sej wobdžělnicy wuprawy rumnosće džěćaceho dnjoweho přebywanišća „Sonnenkäfer“ wobhladać. Do twarjenja běštej žlobik a pěstowarnja w léće 2011 začahnytoj, po tym zo bu přetwarjena a wotpowědnje pedagogiskemu koncepcij funkcionalnje po najnowšich standardach wuhotowane. Tak bě so skupina z Hornjeje Łužicy fachoweje wědy nasrěbała. Tola nic jenož duša chcyše zastarana być, ale tež čěło. Tuž poda so 19 kubłarkow a kubłarjow, k tomu wučerka Budyskeje Serbskeje fachoweje šule za socialnu pedagogiku a tři sobudžětaćerki Rěčneho centruma WITAJ w Budyšinje a Choćebuzu do Raduša. Tam sydaše w hosćencu „Blótowskeho hotela“ wobjed. A kaž by wjedro časowy plan wuprawy znało, zasta so zdypkom w tym wokomiku deščować, jako so skupina do čołma sydaše. Tuž móžeše so při dobrej naledže, tej jednej a druheje zaspěwanej štućce, haj samo při slónčnych pruhach po wotnožkach Sprjewje kolebać dać. Zo by so jich wobraz wo prócowanjach wo serbskosć w Delnjeje Łužicy skulojić, pozastachu wulětnicy w Dešnjanskim domizniskim muzeju. Tam witaše jich wjesnjanka a zdobom člonka spěchowanskeho towar-

stwa muzeja Karin Tšukowa z kofejom a samopječeny tykancom. Rozprawješe wo serbskosći we wsy a wokolinje, wo móžnosćach serbskorěčneho kubłanja w regionje a wosebje wo njeličomnych wulkich a małych projektach wjesnjanow, za kotraž bě sej Dešno loni zloto w zwjazkowym wubědžowanju „Naša wjes ma přichod“ wudobyło.

Tež na domojjězbje w zhromadnym busu wědžachu sej wobdžělnicy dalekubłanskeje wuprawy tójšto powědać. Jězbu chwalachu sej jako poradženu a doporučenja hódnu. Ideja blišeho mjezsobneho zeznaća a fachoweje wuměny bě so zwoprawdžiła. Byrnež wšity imersiwnje džětali, su wuměnenja w Budyskimaj pěstowarnjomaj „Pjerachowy kraj“ a „Jan Radyserb-Wjela“ kaž tež w tamnišim serbskim horće, w pěstowarnjach w Čornym Chołmcu, na Horach, w Njeswaćidle abo Pančicach-Kukowje tola chětro rozdžělnje. Tuž je stajnje zajimawe nazhonić, kak so kolegojo druhdže za samsny zaměr zasadžuja. Rozžohnuju so po skupinkach z busa podšmórnychu wulětnicy, zo bychu so přez zetkawanja w podobnej formje tež w přichodze wjeselili.

Jadwiga Kaulfürstowa

Dalekubłanje serbskich kubłarkow

Rěč čěta a wuraz rěče při serbskorěčnym kubłanju“ bě tema dalekubłanja, na kotraž bě Rěčny centrum WITAJ **9. oktobra 2019** serbske kubłarki přeprósyt. Referentka bě Anna Taraszkwicz, klankodźiwadźelnica Němsko-Serbskeho ludowego dźiwadła w Budyšinje. Wona bě spřihotowała sep praktiskich zwučowanjow, kotrychž zaměr bě, sej skutkownosć a móžnosće nonwerbalneje rěče wuwědomić. Džěcom, kotraž sej w pěstowarni serbsčinu přiswojeja, su pomocne srědky kaž wědomje nałożowana gestika a mimika a adekwatnje k wuprajenjam zasadźeny charakter hłosa njeaparujomne zepěry při zrozumenju serbsce rěčaceje kubłarki. Wobdźělnicy dalekubłanja, kotraž běchu sej z wosom kubłanišćow do Budyšina dojeři, njezwučowachu so jenož w gestiskim předstajenju předpodatych wobsahow, ale runje tak tež w „čitanju“ nonwerbalnych wuprajenjow.

„ Mi je so na dalekubłanju jara lubiło, wšako běše přewšo praktisce zapožožene a tak je so čas spěšnje minył. Horju so za serbsku rěč a chcu ju maćernorěčnym runje tak kaž serbsce wuknjacym džěcom sobu dać. Zarjadowanje je mje na to storčiło, zo mam w komunikaciji z džěćimi wědomje cyłe čěto wužiwać a pomału rěčeć. Nimo toho bě rjenje, so w serbskej rěči wuměnić a sej serbskorěčne materialije wobhladać. “

Jeannette Pašcyňa z Njebjelčanskeje pěstowarnje CSB

W jednym ze zwučowanjow mějachu někotre wobdźělnicy wšelake wuprajnja ze wšědnego pěstowarskeho dnja pantomimisce předstajić (Zwoblěkaj so!, Boli će noha?), druhe pak to předstajene wuhódać. Wotpo hlad zwučowanja bě, na jednym boku so zanurić do situacije džěsća, kotraž serbsčinu hišće njeruzumi a so na „přidatnych informacijach“ kaž na pantomimije orientuje. Na druhim boku džěše wo to spóznać, kak wažna dobra kwalita nonwerbalneje komunikacije je, zo by zrozumenju njeznateje rěče přinošowała, a hdže su jeje hraničy. Druhe zwučowanja pokazowachu na přikład

na rólu hłosa – kak móže wšelako zasadźeny charakter wjele wo wobsahu samym wuprajeć: hdž rěču něžnje, sobuželnje, warnujo, wěcownje, přikazujo a podobne.

Jadwiga Kaulfürstowa

LUTKI – 19. lětnik

Cyłkowne zhotowjenje
Domowina – Zwjazk Łužiskich
Serbow z. t., Rěčny centrum WITAJ
hlowna zamohłita:
Weronika Butendeichowa
Rěčny centrum WITAJ,
Póstowe naměsto 2, 02625 Budyšin

telefon: (0 35 91) 55 04 00,
e-mail: sekretariat@witaj.domowina.de
fota: Maria Symych / Shutterstock.com
(titulak); LND (str. 3); M. Mecke (str. 7);
NSLDž (zadnja wobalka)
ilustracije: Martina Burghart-Vollhardt